

PRINCIPY PRÁVNÍHO MYŠLENÍ

GLOBALIZACE
A EVROPEIZACE PRÁVA

*Snímky slouží k orientaci posluchačů přednášek
a k činění si poznámek.
Nenahrazují přednášky, učebnice ani cvičebnice.*

verze 2.5 (2010)

© Ivo Telec, 2005

2

SROVNÁVACÍ VĚDA SOUKROMÉHO PRÁVA

- **Devíza**
Lex multiplex ius unum
- **Cíl**
 1. **sjednocení** (unifikace) soukromého práva
 2. **sladění** (harmonizace) soukromého práva
srv. též rezoluce EP (1989 a násl.)
 3. **přiblížení** (aproximace) soukromého práva

7

SJEDNOCOVÁNÍ SOUKROMÉHO PRÁVA

- **Sjednocování právních norem**
- **Sjednocování judikatury**
- **Sjednocování soukromoprávních doktrín**

8

- **Společný základní světový a všelidské hodnoty**
- **Pojem práva a soukromého práva zvlášť**
- **Teorie pramenů práva**
- **Právní metodologie**
 - a. tvorby práva
 - b. výkladu práva
 - c. používání práva
- **Teorie argumentace**
- **Teorie legitimity práva (ospravedlnění)**

9

GLOBALIZACE SOUKROMÉHO PRÁVA

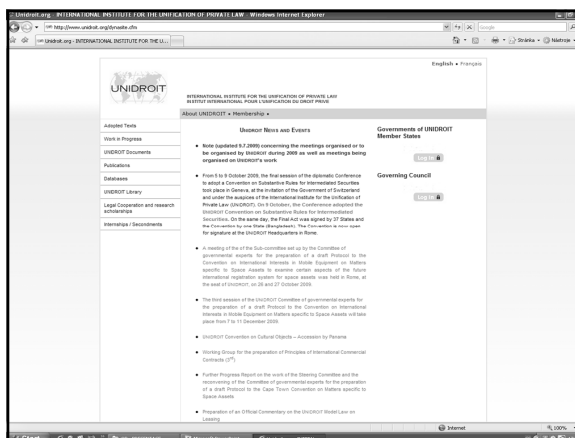
- **Světové sjednocování (unifikace):**
 1. **práva občanského**
 - ✓ mezinárodní smlouvy
 2. **práva obchodního**
 - ✓ mezinárodní smlouvy
 - ✓ *lex mercatoria aj. soft law; např. zásady mezinárodních obchodních smluv UNIDROIT (1994, 2004)*
- **Volba práva u závazků s cizím prvkem**

10

SVĚTOVÉ NEBO EVROPSKÉ MEZINÁRODNÍ ORGANIZACE

- **Spojené národy (UN) v New Yorku**
 - > Výbor pro práva dítěte
 - > Komise OSN pro mezinárodní obchodní právo (UNCITRAL)
- **Haagská konference mezinárodního práva soukromého v Haagu**
- **Mezinárodní ústav pro sjednocení soukromého práva (UNIDROIT) v Římě**
- **Rada Evropy (CE) ve Štrasburku**

11

- Mezinárodní organizace práce (ILO) v Ženevě
- Světová obchodní organizace (WTO) v Ženevě
- Světová organizace duševního vlastnictví (WIPO/OMPI) v Ženevě
- Evropská patentová organizace (EPO) v Mnichově
- Eurasijská patentová organizace (EAPO) v Moskvě aj.

15

SVĚTOVÉ MEZINÁRODNÍ SMLOUVY

■ Spojené národy

hard law:

1. Úmluva o právech dítěte (1989)
(č. 104/91 Sb.)
2. Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží (1981)
(č. 160/91 Sb.)

16

„PRÁVO NENÍ TEXT“

- Sjednávání soukromého práva jednotným výkladem: ☺
- 1. mezinárodních smluv
- 2. právních předpisů
- 3. právních jednání (úkonů)
- 4. právních rozhodnutí; zejm. judikátů
- Doktrinární význam světové právní vědy
 - > právní hermeneutika = umění výkladu práva

17

OTEVŘENÉ PRÁVNÍ POJMY

- Sjednávání soukromého práva používáním otevřených právních pojmů
 - ✓ *open concepts, open textures, např. dobrá víra*
 - ✓ generální klausule např. § 11 o. z.
 - ✓ překonávání odlišností soukromoprávních soustav skrze společné právní jádro *např. v EU*
- Doktrinární význam světové srovnávací vědy soukromého práva (komparatistiky)

18

1. **zákonodárství nemá definovat** neurčité právní pojmy, ale ponechat jejich vymezení až na jejich **použití** na konkrétní budoucí případ
2. **judikatura nemá definovat** tyto pojmy, nýbrž je používat na konkrétní nastalý případ
3. **právní doktrína má definovat** tyto pojmy vymezením jejich účelu a obsahu

19

1. DOBRÁ VÍRA *bona fides*

■ Objektivní právní princip poctivosti (dobra) a důvěry (víry) ✓ ctnost (hodnota) slušnosti a spolehlivosti > rozumnost > oprávněná očekávatelnost druhým (oprávněný zájem) > přiměřenost > spravedlivost	■ Subjektivní duševní stav, objektivně zdůvodnitelného, vlastního přesvědčení, že mi patří právo nebo že jedním po právu ✓ právní skutečnost > právní omyl > stav omluvitelného omylu > nezaviněná nevědomost

20

■ <i>Treu und Glauben</i>
<i>good faith and fair dealing</i>
<i>fair use (USA)</i> > poctivé (obchodní) zvyklosti (a. z., z. ochr. zn.) > zásady poctivého obchodního styku (obch. z.) > dobrá víra u smluv spotřebitelských (o. z.) > [zásady socialistického soužití, o. z. 1964] > bezdůvodné obohacení z nepoctivých zdrojů	■ <i>guter Glauben</i> > dobrověrná držba cizí věci > dobrověrná známková či doménová přihláška cizí nebo veřejné značky

21

NĚMECKO

■ <i>Treu und Glauben</i>
= objektivní právní princip dobré víry: <ol style="list-style-type: none"> 1. čestnost (poctivost), otevřenost 2. věrnost, <i>např. zástupce</i> 3. předvídatelnost druhým 4. zřetel na zájem druhého (pozornost, zohlednění, očekávání) 5. spoleh na druhou stranu (<i>reasonable reliance</i>) | <ul style="list-style-type: none"> ■ <i>guter Glauben</i>
= subjektivní dobrá víra (právní stav)

<i>např. víra držitele cizí věci v to, že mu patří</i> |
|---|--|

22

SUBJEKTIVNÍ STAV DOBRÉ VÍRY

právní stav vlastního upřímného a pevného **přesvědčení** o svém subjektivním právu, *kupř. že mi určité označení či licence patří*, nebo o svém jednání po právu, pramenícího z objektivně ospravedlnitelných důvodů, kdy nevím či neměl jsem (nebyl jsem povinen) vědět o opaku a nemohl jsem o tom ani vědět, s nímž právní řád spojuje právní následky

- ☛ *nedostatek absolutní (legální) či relativní (namítací) zápisnou překážkou známkovou*

23

- **Filozoficky o víře**
= osobní vnitřní přesvědčení o něčem (osobnostní „vrytí“)

✗ pouze slepá víra

24

VÝMĚR

„Dobrá víra je duševní postoj charakterizovaný poctivostí a absencí vědomí, že zjevný stav není stavem pravdivým.“

Návrh společného referenčního rámce Evropského zákoníku soukromého práva, DCFR, (znění k 1. 1. 2009)

25

JUDIKATURA: ochranná známka MARSTALL

„V případech zmínovaných zákonem o ochranných známkách je nutno vycházet z psychologického konceptu dobré víry, tj. z nevědomosti přiblašovatele o určitých okolnostech.“

Tento závěr lze dovodit i z toho, že zákon o ochranných známkách ochranu dobré víry v mravním smyslu obsahuje v jiných ustanoveních zápisné nezpůsobilosti.“

- ✘ jiná zápisná překážka rozporu s dobrými mravy →

26

„Dobrá víra jako vnitřní psychický stav (přesvědčení) není předmětem dokazování a usuzuje se na ni pouze z vnějších okolností.“

Rozs. NSS v Brně z 30. 4. 2008, ř.: 1 As 3/2008-195

27

DŮKAZ OKOLNOSTÍ SUBJEKTIVNÍ DOBRÉ VÍRY

■ Okolnosti dobrověrnosti:

1. zákonem **nezakázané** chování dobrověrného
2. dokázání tvrzeného vnitřního stavu dobré víry objektivizací vnějších okolností, za nichž lze usuzovat o dobrověrnosti →

(ve známkovém právu stačí „zjevnost“ nepodání přihlášky ochranné známky v dobré víře)

28

OBJEKTIVNÍ HLEDISKA SUBJEKTIVNÍ DOBRÉ VÍRY

1. **právní fikce rozumného člověka**
srv. fikci průměrného spotřebitele, fikci informovaného uživatele či fikci odborníka
2. **náležitá opatrnost** (dbalost, péče, starostlivost)
např. nahlédnutí do veřejného rejstříku
 - ☛ věděl nebo vědět měl a mohl, kdo je, či není vlastníkem
 - srv. koupi zboží od nevlastníka (§ 446 obč. z.)*

29

- Zvláštní ukazatele **objektivních okolností** spekulativní nebo zneužívající registrace či užívání doménového jména .eu **ve zlé víře**

Nř. 874/04

30

← ®

- **Známková přihláška v subjektivní dobré víře:**
 - i. přihlašovatel **nevěděl**, že nemá právo přihlásit si určité označení zboží jen pro sebe (zmonopolizovat si je pro obchodní styk na určitém území) nebo **neměl (nebyl povinen) vědět**, že toto právo nemá a
 - ii. zároveň to objektivně ani **nemohl vědět**
(nezaviněná nevědomost)
- **Známková přihláška v subjektivní zlé víře:**
 - i. přihlašovatel věděl, že nemá právo k zápisu určitého označení pro sebe (má je jiný či jde o veřejný statek), nebo by to byl věděl, kdyby byl objektivně náležitě opatrný [kdyby se nedopustil (hrubé) nedbalosti]

31

← ®

- **Relativní námitka subjektivní zlé víry přihlašovatele** ochranné známky v době podání:
 - > namítatel dotčen na svých **právech**
např. proti nekalé soutěži, kupř. zabraňováním označení svého zboží nebo parazitováním na pověsti své osoby či zboží, cizí známkovou přihláškou mala fide
- **Důvod nezapsání přihlášeného označení**
- **Důvod úředního prohlášení již zapsané známky za neplatnou** (i *ex officio*)

32

←

<ul style="list-style-type: none"> ■ Dobrá víra <i>bona fides, good faith</i> 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Zlá víra <i>mala fides, bad faith</i> <i>srv. např. právo doménových jmen</i> ✓ spekulativní obsazení doménového jména ne k vlastnímu používání, ale k zabránění jinému až k vydírání jiného
---	---

33

DOBRÁ VÍRA v. ZLÁ VÍRA

<ul style="list-style-type: none"> ■ Nezaviněná nevědomost 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Zaviněná nedbalost ■ Zlý úmysl
---	---

34

← **OPRÁVNĚNÉ OČEKÁVÁNÍ**

- Subjektivní duševní stav důvěry v něco, co má být, nabytý chováním druhého,
např. očekávání chování podle druhou stranou navozené vlastnosti, schopnosti či způsobilosti této strany, srv. patentového zástupce klienta, očekávání navozené vlastnosti zboží pomocí reklamy, očekávání poctivosti (slušnosti) druhé strany licenční smlouvy aj.
srv. § 4 z. č. 59/98 Sb., o odpov. za škodu způsobenou vadou výrob.

35

2. DOBRÉ MRAVY

- *Boni mores*
způsoby chování bez újmy jinému člověku, zvířeti nebo přírodě, obecně uznávané rozhodnou částí společnosti, s nimiž právní řád spojuje právní následky

např. negativně zápisná překážka známková, překážka platnosti licenční smlouvy nebo výkonu licenčního práva

36

■ **Označení proti dobrým mravům:**

např. pomlouvačné nebo hanobící jinou osobu nebo její zboží či zlehčující poměry jiného aj.

srv. veřejnou morálku

37

3. VEŘEJNÁ MORÁLKA

■ *Public morality* ⇔ obecný zájem

obsah veřejného mínění o tom, co je veřejně pohoršlivé,
např. nepoctivé, nevkusné (nechutné), korupční, navozující násilí nebo národní, rasovou či politickou nesnášenlivost aj., s nímž právní řád spojuje právní následky

*např. negativně zápisná překážka užitně vzorová
srv. veřejnou morálku vědeckou a etické kodexy*

38

4. VEŘEJNÝ POŘÁDEK ⇔

■ *Ordre public*

stav věcí,
vylučující či omezující nebezpečí veřejné poruchy
(způsobit ohrozit kohokoli),
s nímž právní řád spojuje právní následky

*např. negativně zápisná překážka známková či průmyslově vzorová
výhrada v soukromém právu mezinárodním*

39

⇔ ZÁPISNÁ PŘEKÁŽKA ZNÁMKOVÁ

■ **Označení v rozporu s veřejným pořádkem:**

např. jméno nebo obraz člověka zasloužilého o národ či o stát, žijícího či historického, (MASARYK, HUS, KAREL IV.), název či zkratka orgánu veřejné moci (NKÚ) nebo právnické osoby veřejného práva (ČTK, ČT, ČRo)

40

PŘÍPAD LADY DIANA

Označení obsahující jména osob, které se určitým způsobem zasadily o dění v současném světě, jsou vyloučena ze zápisu, neboť jejich použití v ochranné známce by se přičilo veřejnému pořádku.

Rozh. ÚPV O-131254 z 9. 8. 01.

41

PŘÍPAD MONA LISA

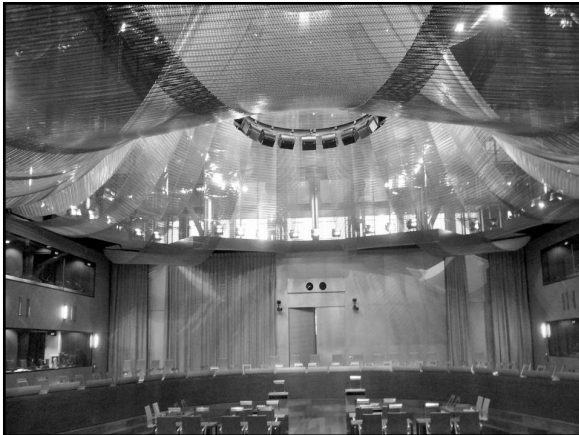
Slovní označení shodné s názvem všeobecně známého obrazu neodporuje veřejnému pořádku ani dobrým mravům,

neboť není v rozporu se žádnými společenskými ani ústavními zásadami České republiky.

z. č. 174/88 Sb.

Jakl 416.

42

■ Sjednocování soukromých práv v EU, např.

✓ právo korporační

1. evropské hospodářské zájmové sdružení (EHZS) (nař. 1985)
2. evropská společnost (SE) a holdingová evropská společnost (nař. 2001)
3. evropská družstevní společnost (nař. 2003)

✓ soukromé právo mezinárodní

1. Úmluva o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (1980), (č. 64/06, 21/07 Sb. m. s.)
2. nařízení EP a Rady (ES) o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy (Řím II), 2007

56

■ Sklaďování soukromých práv v EU

- ✓ právní síla a forma cílové směrnice
- ✓ jednotný trh €
- vč. soukromoprávní ochrany spotřebitele
 - vše, co je mimo jednotný trh, zůstává stranou EU

57

IUS COMMUNE EUROPAEM

■ Evropské soukromé právo

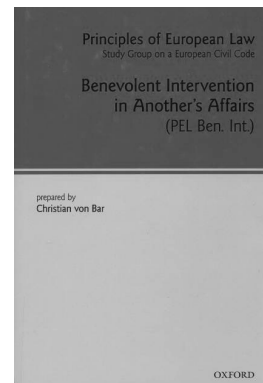
- ✓ společný referenční rámec
- ✓ evropský zákoník smluvního práva (ECC)
- ✓ principy evropského smluvního práva (PECL)
- ✓ principy evropského deliktivního práva (PETL)
- ✓ principy evropského práva nepřikázaného jednatelství (PEL Ben. Int.)
- ✓ principy evropského práva obchodního zastoupení, frančizy a distribučních smluv (PEL CAFDC)

58

- ✓ principy evropského práva smluv o službách (PEL SC)
 - ✓ principy evropského práva koupě (PELS)
 - ✓ principy evropského práva zajištění (PEL Pers. Sec.)
 - ✓ společné jádro soukromého práva v Evropě
 - ✓ evropský občanský zákoník
 - ✓ evropské rodinné právo
- = **mimostátní (odbornické) právo**
(*soft law*)

59

60

Např.:

<http://www.copecl.org/>

<http://www.sgecc.net/>

61

64

Foto:

Palác lidských práv, Štrasburk, Alsasko, Francie 2008

Villa Aldobrandini, Unidroit, Kvirinál, Řím, Itálie 2002

Soudní dvůr EU, Lucemburk 2009

Evropský parlament, Brusel, Belgie 2004

Evropský parlament, Štrasburk, Alsasko, Francie 2008

65